

MÁLTEIGURIN

Hvat er málspilla?

Tann 27. nov. skivar Málvinur í Sosialinum um málspilla o.a.

Hann undrast á, at fólk eru »ímoti at málið verður reinsað fyrri málspilla, og serliga danismur, ið forkoma okkum málinum«.

Hetta er ikki beint. Einku mál verður forkomið av innlæntum orðum. Um so var, so var einki mál til longur nakrastaðni. Tað málið, sum hevur lænt mest úr øðrum málum, er eingilskt, og tað er í lötuni heimsins livskraftigasta mál. Tá ið mál ganga til grundar, so er tað av heilt øðrum orsökum. Málið kann verða trokað av einum øðrum máli, ella málbrúkararnir verða fyribeindir (dømi: fleiri indianarastammur í Amerika). Einku er, sum bendir á, at nakað hesum líkt er við at henda í Føroyum.

Tað dæmar ikki Málvini, at vit eru mong, sum halda, at orð sum »praktisera, feriera, panera, sanera, massera og amputera« eiga at kunna brúkast í føroyskum. Hvi ikki? Og hvat skulu vit siga, viss ið hesi orðini skulu forbjóðast?

Sum dæmir um málspilla nevnið Málvinur »í forvegin, ábenbart, mótsatt«. Men hyggja vit nærri at hesum orðunum, so er einki í vegin við teimum: Hvi kunnu vit ikki siga forvegur, tá ið vit kunnu siga bakvegur og miðvegur og sniðvegur? Og »opinbart« stendur kanska ikki í Jóhannesar opinbering, men fyrri tað kann tað væl brúkast um nakað, sum er sólklaart. Orðið »mótsett« er púra vanligið føroyskt orð.

Málvinur nevnið eisini »be-orðini«. Tey hava leingi verið forfjónað av málreinsarum. Men hvi? Vit hava jú brúk fyrri teimum. Hvi skulu summi orð brennimerkjast? Hvi skulu tey rekast út um bøgardarnar sum tey spítalsku fyrri í tíðini? Svabo hevur í sínari orðabók: bedraga, bedriva, bedrøva, beganga seg, beginna, begrava, behendiga, behendigur bekoma, bemøða, bereiða, beseta, besindiliga, besygja, bestanda, bestyrkja, bestýra, besvara, besøkja, betala og onnur. Chr. Matras hevur (1961) begynna, begynningur begynnili, betala, bileggja og bíretta.

»Vit mugu heldur fáa so nógv av hasum orðunum burtur úr móðurmáli okkara sum gjørligt.« skivar Málvinur um be-orðini. Jamen, hvi? Og hvør skal avgera, um tey skulu koyrast út?

Málvinur heldur, at málreinsarar »hjálpa um málið«. Hetta er eitt mistak. Málreinsingur ger málið so knottlut, óforstáligt og óarbeiðsligt, at hon er málsins einasti virkuli vandi. Vil Málvinur hjálpa um málið, so skal hann vera við til at varðveita málið sterkt, líðiligt, brúkiligt í øllum lutum og góðtakandi av øllum føroyingum. Einstakar glosur hava púra ongan týðning í hesum samanhanginum. Her ræður alt um struktur, úttalu og brúkilgheit.

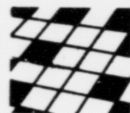
At enda heldur Málvinur, at bókstavurin C »hoyrir ikki heima í bókstavroð (alfabeti) okkara«.

Eisini her fer Málvinur skeivur. Tað finst einki føroyskt alfabet í verðini. Av religiosum orsökum brúka lond í Eystrureuropa tað kyrilliska alfabetið, og av somu orsökum fingi vit fyrri túsund árum síðani tað latínska alfabetið, sum vit brúka enn, og har eitur tann triði bókstavurin C. Nakað annað er, at summir barnagarðar og skúlar brúka eitt serligt ABD-system. Men tað er bara til spæls.

C.

93	TOL	SÁL- BODIN DRONGUR	Bjór	LEIKA	GENE- RALUR	ALUMIN	KALUM	SKOTK OYGAJ	METUR	DYRI	HABUR	GUÐUR	LITIL	SVARIKI	HAND- HEKKUR	HABUR
PLANTA													BYUR I. OK			
KONA							REINUR GERAND- TUM		VEIT				2	FRA		
KONG- ANDHAR			FAK RING- KAPING						ALFA			UT- PINA		EINS		3
SAVNSK Á					KONA STOR- LEYP				URAN		LEYD- IDNAR	OE				
TÓNI			ITALIA	BOMENUM			GERAND- TUM									
HORN				BILUR			REINUR									
NIELS DANIEL- SEN			LANDA- BAJ													
NOR- HABUR			STON													
PRISUR					AGER- OEN				LITUR		ALFA					
FOSFOR			BYUR (UK)		SPANIA				EMPII							
KONA					HINNA FRANSK Á											
REINUR VIK																
TUJIL																
3																
HABUR																
URAN																
FJOL																

© EOS, 1996

KROSSORDAGÁTA

Loysnin frá seinastu viku Loysunarorðið: PLIMSOLLARI

N	O	L	S	O	Y	A	R	P	A	L	L	S	O	S
A	S	A	F	Y	A	T	S	Y	K	A	E	T	I	
L	A	S	A	F	A	R			A	N	D	A	L	I
A	S	S	U	M	F	O	N	G	U	R		L		
R	A	F	R	O	K	S	N	U	R	R	A	D	I	
E	N	A	R	I	R	I	S	A	R	A	N	N		
Y	D	R	E	T	U	N	I	A			N	O	G	
G	O	Y	O	U	N	G	I	S	K	R	A	A		
A	R	A	K	S	U	I	G	V	I	A	U	R		
92	K	J	A	R	R	G	A	L	I	N	A	L	S	
A	V	T	A	K	A	U	S	E	D	O	M	M	K	
S	V	A	V	A	A	N	T	O	N	U	S	J		
I	R	I	A	S	O	N	U	N	E	V	A			
N	I	K	O	M	M	A	N	S	M	J	R	A	L	
D	I	T	A	U	S				O	N	T			
E	I	N	G	I	L	S	K	M	E	N	N	U	R	

Hvønn leygardag

verður krossordagáta í blaðnum. Iðrigið verður millum røttu innsendu loysnirnar. Vinningurin er ein av niðanfyrri nevndu bókum frá Føroya Skúlabókagrunni. (Krossa av hvørja tú best kundi hugsað tær).

Fyri at verða við í drátinum um vinningin, má loysunarorðið vera okkum í hendi í seinasta lagi hósdagin. Vinnarin verður saman við loystu gátuni kunngjórður í blaðnum næsta leygardagin.

Sendið loysunarorðið til: Sosialurin, Box 76, 110 Tórshavn – og viðmerkið »Krossordagáta nr. ____« á hjálvan.

Vinnari: Ditlev J. Dam
Fútalág 10
100 Tórshavn

Loysunar-
orðið:

Navn

Bústaður

Bygd/býur

Lesið føroyskt – hugsið føroyskt!

- ☐ Fuglar í Norðurhøvum
- ☐ Stjórnskipanarmálið 1946
- ☐ Spell at sólin kom upp
- ☐ Politiska søga Føroya 1814–1906
- ☐ Føroyskir soppar
- ☐ Døgurðabókin
- ☐ Søgur um eplið
- ☐ Heimsatlas
- ☐ Mannakroppurin – og hvussu hann starvar
- ☐ Alfagurt ljóðar mín tunga (fløga/ljóðband)

Bøkur og annað tilfar
– bæði innan og uttan skúlagátt.

FØROYA SKÚLABÓKAGRUNNUR

KLAKSVÍKINGAR!

NÝTT SKEIÐ byrjar
7. jan.
við roynd ætlandi 11. febr.

HA? – SO SKJÓTT?

Ja, Ja – okey - vit ringja til

KOYRISKÚLAN hjá MANNA

Skjótt & væl úr hondum greitt!
PRISIN tosa vit um. Hann er í øllum
førum ikki verri enn aðrastaðni!

Heilsan

Tlf. 84747

MANNE HØGNESEN

86666
85777